MUISTIO
2.3.2018

543/01.06.02/2018

Sebastian Hielm
Elintarviketurvallisuusjohtaja
Ruokaosasto

HE 148/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle

Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa ympäristöterveydenhuollon järjestäminen pääosin maakunnallisena tai vastaavasti ympäristöterveydenhuollon tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi riittävän suuressa kunnassa tai kunnissa. Lisäksi tämän nk. 'kriteerilain' tavoitteena on määritellä resursseihin perustuvat edellytykset kunnalle tai kunnille, joille maakunta voi siirtää sopimuksella järjestämisvastuun kyseisen kunnan tai kuntien ympäristöterveydenhuollosta tässä laissa määriteltävien tehtävien osalta.

Maakunnan siirtäessä ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun takaisin kunnalle, vaikeutuisi ympäristöterveydenhuollon yhteistyö maakuntaan siirtyvien toimijoiden kanssa verrattuna siihen, että ympäristöterveydenhuolto järjestettäisiin ainoastaan maakunnassa. Toisaalta yhteistyön järjestäminen kunnan toimijoiden kanssa olisi helpompi toteuttaa, mikäli ympäristöterveydenhuolto järjestettäisiin kunnassa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että esityksessä järjestämisvastuun siirron mahdollistavat henkilöstöresurssiedellytykset ovat riittävän suuret, jotta esitys turvaisi laadukkaan ja tehokkaan valvonnan sekä riittävän osaamisen ja erikoistumisen mahdollisuuden sekä vastaanottavassa kunnassa että järjestämisvastuun siirtävässä maakunnassa.

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan esitys mahdollistaisi ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuden säilymisen selkeänä, kun ympäristöterveydenhuollon järjestäminen olisi pääosin maakunnissa ja vain **poikkeustapauksissa** kunnissa. Valvonnan valtakunnallinen ohjaus olisi selkeää ja helpompaa kuin tapauksessa, jossa järjestämisvastuu olisi mahdollista siirtää laajasti kunnille. Suuri henkilömäärä mahdollistaisi resurssien joustavan käytön ja asiantuntijuuden varmistamisen järjestämisvastuun saavissa kunnissa myös loma-aikoina.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää myös lakiesityksen tehtäväaluerajauksia tarkoituksenmukaisina ja välttämättöminä. On olennaista, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ei voi kuulua järjestämisvastuun siirron piiriin. Maakuntauudistuksen keskeisenä tavoitteena on vähentää hallinnon portaita ja saada synergiahyötyjä ja kustannussäästöjä niukkojen resurssien yhdistymisestä. Olisi ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa, jos kunta voisi maakuntauudistuksen jälkeen hoitaa sellaisia tehtäviä, joista se ei vastaa tälläkään hetkellä. Näiden tehtävien tarkoituksenmukainen hoitaminen edellyttäisi riittäviä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan perehtyneitä henkilöstöresursseja, joita voidaan järjestää vain maakuntien tasolla.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa myös, että osan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta hoitavat nykyisin aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Kokonaisuuden hoitaminen maakunnallisena mahdollistaisi tehokkaan ja laadukkaan valvonnan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja aluehallintovirastojen suorittama otantavalvonta hoidetaan yhdistettynä maataloustukien ja niiden täydentävien ehtojen valvontaan maakunnassa, eikä näitä valvontoja voi eriyttää. Maataloustukien ja täydentävien ehtojen valvontaa ei voi myöskään delegoida kunnille.

Maa- ja metsätalousministeriö näkee, että käytännössä esitys tarkoittaisi sitä, että vain Uudenmaan maakunnalla olisi halutessaan mahdollisuus sopia ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä jonkin alueensa kunnan tai joidenkin yhteistoiminnassa olevien kuntien kanssa ehdotettavassa laissa tarkoitetulla tavalla. Uusimaa on kokonsa ja elinkeinotoimintansa takia poikkeuksellinen maakunta.

Ehdotettu 30 henkilötyövuotta ympäristöterveydenhuollon tehtäviin ei toteudu kaikissa tulevissa maakunnissa. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan näissä maakunnissa olisi mietittävä mahdollisuutta tehdä maakuntien välistä yhteistyötä erityisesti vaikeiden ja laajojen sekä harvoin tapahtuvien valvontatoimenpiteiden sekä häiriötilanteisiin varautumisen osalta.